

DISSERTATIO GRADUALIS
De
QUÆSTIONIBUS
JURISPRUDENTIÆ
NATURALIS OTIOSIS,

C U J U S
PARTEM PRIOREM,

Suffragante Ampl: Senatu Phil. in illustri ad auram Athenæ,
P R Æ S I D E

MAG. JOHANNES
BILMARK,

Histor. & Phil. Pract. PROFESSORE Reg. & ORD.

Publice Defendet

PETRUS PLATAN

Rossia-Fenno,

IN AUDITORIO MAJORI Die XXI. Junii

Anni MDCCLXXV.

H. A. M. C.

A B O Æ

Typis JOHAN. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Præfatio.

Quamvis Deus O. M. eam animæ nostræ concesserit facultatem, cujus ope res tam humanas quam Divinas cognoscere possumus; multi tamen mortalium sunt, qui ea cognitione, quam sibi comparare possunt, non contenti, plus ultra communiter tendunt, & plura scire desiderant, quam Magister maximus docere voluit. Hi fere sunt, qui finibus intellectus sui admodum limitati regundis parum intenti, omnia rimantur, & ea potissimum, quæ extra hominis posita sunt intelligentiam. Hac Philosophiæ sanioris corruptio ab eo præsertim tempore erit repetenda, quo Doctores Scholastici abstrusis placitis & sententiis mente sæpe callis cognitionem humanam turbarunt, atque quaestionibus humanæ rationi impervestigabilibus enodandis, dicam an implicandis ad insaniam usque vacarunt. Hos autem Philosophorum Argyraspidas, sicut videri volunt, in hunc modum ridet Erasmus: *Arcana mysteria ex suo explicant arbitrato, qua ratione conditus ac digestus sit mundus, per quos canales labe illa peccati in posteritatem derivata sit, quibus modis, qua mensura, quantum tempore in virginis utero sit absolutus Christus, quemadmodum in synaxi accidentia subsistant sine domicilio? in encomio Morie p: m: 177.* Sed virilia hæc dixeris, præ anilibus illis, quæ plena manu in Scholasticorum libris seruntur. Utinam vero cum Scholasticis eradicata
éx

ex fertilissimo Philosophiæ agro fuissent ineptarum quaestionum lolia; sed proh! dolor dantur etiamnum non pauci, qui ejusmodi tricis, quas subtiles dicunt meditationes, indulgent, & simplicem veritatem negligunt, ut ingenium suum, rectius vanitatem, prodant; non perpendentes, quod stultum omnino sit insectari id, quod nos fugiat, & illud sequi, quod adsequi non possimus. Maxime autem dolendum est, quod in ipsam Jurisprudentiam Naturalem, disciplinam illam, quæ normam actionum nostrarum Moralium proponit, irrepsent tam aliunde, quam ex turbulentis Scholasticorum rivis quædam dogmata, quæ arguta tantummodo videntur, reapse autem nullius sunt frugis, quæ nos proinde quaestiones otiosas appellamus. Harum nonnulla tantum, temporis rationem habituri, dissertatione hac proponemus.

§. 1.

Sicut præter dogmatum excellentiam nihil fere est, quod disciplinam quandam tantopere commendat, quam eorundem certitudo; ita etiam inde ab illo tempore, quo Eruditi de systemate quodam Jurisprudentiæ Naturalis condendo fuerunt solliciti, in eo præcipue elaborarunt, ut primum & simul Catholicum disciplinæ hujus principium invenirent. Hinc nata fuit quaestio: *Quodnam est primum Jurisprudentiæ Naturalis principium?* Haberet autem hoc sequentia attributa: 1:º Esset perspicuum, 2:º esset unicum & tamen 3:º Universale; adeo ut ex propositione hac fundamentali omnes partes, ac quaestiones, quæ circa officiorum præstationem moveri possent, absque prolixo ratiociniorum syrmate deduci possint. Quocirca erit notandum, quod illi Eruditi, qui in tali propositione indaganda perquam fuerunt solliciti, quam-

vis in ipsa re immane quantum a se invicem discrepent, in eo tamen velut ex condicto conveniant, quod isthoc principium nec sit, nec esse debeat, nisi unicum. Stoici jam & Epicurei videntur fuisse primi, qui in idea *utilis* atque *bonestis*, cujus tamen utriusque minus distinctam habuisse deprehenduntur notionem, ipsum, quod quæsierunt, moralitatis principium collocarunt. Alterutram harum sententiarum omnes fere Philosophi antiquiores amplectebantur, gravemque inter se agitant controversiam, verbalem tamen magis, uti communiter fieri assolet, quam realem. Prout autem superiori sæculo magis magisque ab Eruditis excoli cœpit Jurisprudentia Naturalis; ita docet Historia litteraria, quod quot diversi Auctores systematici hujus disciplinæ fuerunt, tot fere diversa etjam illi adsumserint principia Catholica, quæ singula explicare & inter se conferre, instituti nostri ratio non permittit. Quum vero nullum principiorum hactenus excogitatorum sit tale, ut singulos desideratæ perfectionis numeros impleat, siquidem Eruditi demonstraverint, quod quædam sint minus adæquata, quædam obscura, alia non simplicia, alia denique non prima, nullum autem eorum sit, quod suam non mereatur, quoniam hinc officia quædam haud inconcinne deduci possunt; quilibet facile animadvertit, quod quæstio de primo Jurisprudentiæ Naturalis principio ad otiosas merito sit referenda. Sed ne sic quidem existimo, quidquam decedere præstantiæ disciplinæ modo memoratæ, si plura in eadem adsumantur principia evidentia, quum nulla omnino sit disciplina, quæ una sola propositione, tanquam basi, nitatur, atque in singulis Jurisprudentiæ hujus partibus particularia, genuina tamen, domestica & adæquata principia non deficient. Diversa objecta non admittunt unicum principium, diversi status diversas omnino regulas postulant. Nec

Theo-

Theologi, nec JurisConsulti, nec Philosophi ulla in parte studiorum, ac ne in Mathematicis quidem disciplinis tale habent principium & unicum & Catholicum, quale huc usque in Jurisprudencia Naturali frustra quæriverunt ejusdem interpretes, & proinde oleum perdunt ac operam, qui unicam propositionem totius Jurisprudenciæ Naturalis fundamentum ponere satagunt.

§. II.

Inter alios ingenii humani abortus, quos in Jurisprudenciam Naturalem invexerunt Doctores Scholastici, referimus etjam quæstionem ab illis agitatum: *An jus naturæ esset, quævis Deus non existeret?* Egregius scilicet flosculus ex Scholasticorum viretis, rectius vepretis, decerptus. Condonari utcunque possent talia paradoxa istis tenebrionibus; sed sæculi vitio factum esse videtur, ut ipse GROTIUS, restaurator ille Jurisprudenciæ Naturalis, in eadem secesserit devia, nam Prolegom: J. B. & P. §. XI. ita scribit: *Et hæc quidem, loquimur de Juris Naturalis adfectionibus, locum aliquem haberent, etsi dævemus, quod sine summo scelere dari nequit, non esse Deum, aut non curari ab ipso negotia humana.* Enimvero si vel paululum advertamus animum, statim apparet, quam sit hæc opinio ab omni ratione aliena. Quum enim nulla lex esse possit sine legislatore, nisi statuere velimus, quod detur effectus sine sua causa; lex autem Naturalis sit omnino lex, siquidem præcepta contineat de agendis vel fugiendis, atque his adjunctas habeat pœnas, quibus earum transgressores citius ferius plectuntur; ergo si nullus esset Deus, nullus quoque foret legislator, adeoque nec lex, nec obligatio. Nihil igitur magis otiosum est, quam proposita quæstio, & nihil magis temerarium, quin & impium censemus, quam ut homines finito suo intellectu inquirere velint,

quales futuri essent effectus, si omnium effectuum causa prima removeatur. Æque omnino inepta atque otiosa est allata quæstio, ac si quis indagare vellet, qualia in mundo futura essent phænomena, si nullus plane existeret mundus, atque agendi vires singulis entibus adimerentur.

§ III.

Quod pueri in faba, uti dicitur, idem ferme in celebri illa controversia, a Moralistis præsertim recentioribus multum agitata, sibi invenisse videntur quidam Philosophorum scioli. Quæsitum igitur fuit: *an detur moralitas actionum vel objectiva vel subjectiva?* Quantumvis simplex isthæc quæstio primo videatur intuitu, attamen nisi plenius evolvatur, vix intelligi potest barbara hæc locutio. Contendunt igitur illi, qui moralitatem actionum objectivam defendunt, bonitatem vel pravitatem actionum humanarum in naturali quadam & interna earundem honestate vel turpitudine, seposita omnino idea legis, consistere. Alii rursus, qui subjectivam actionum moralitatem propugnant, bonitatem vel pravitatem actionum ex voluntate legislatoris, in lege nobis patefacta metiuntur. Quantum autem hæc sententiæ primo saltim adspectu, sibi invicem videntur oppositæ, pro confuso Philosophorum concipiendi modo, tam parum eodem respectu re maturius expensa, a se discrepant, vel paucis tota hæc controversia in meram abit logomachiam. Non enim negant subjectivæ etiam moralitatis patroni, actiones quasdam in se utiles, quasdam noxias, alias naturæ ejusque finibus convenientes, alias vero eisdem plane repugnantes, & quidem antecedenter ad legem; urgent etiam Deum, ut sapientissimum legislatorem, non potuisse non observare isthanc actionum differentiam in lege sua sancienda; eundem vero, ut auctorem totius etiam naturæ, non alium ejus ordine intendisse finem, quam ipsa legis-

legilatione, adeo ut quod bonum vel malum sit, ultimo tamen propter voluntatis ejus rationes sit tale, qui hunc & non alium instituit Naturæ ordinem. Cardo igitur quæstionis hujus momentosæ scilicet in eo vertitur: an Deus universum hoc conditurus, primum sibi proposuerit leges Naturæ, quas sequerentur homines, vel an naturam sibi prius repræsentaverit humanam, & deinde indoli ejus conformes nobis promulgaverit leges observandas? Ad hæc cordatus respondet Philosophus, quod Deo a consiliis non fuerit, & quod idem tam de Pufendorfio, quam de Wolfio constet, se tamen firmiter scire, quod nulla in Deum cadat successio. Quod quum ita sit, consultius omnino erit ineptam hanc controversiam pro ut confuse agitari solet a Philosophis e circo Philosophiæ Moralis penitus exterminare, in qua examinanda & parum proficies, & si profeceris, parum tamen lucraberis. Ad officia enim Deo, nobis ipsis & aliis præstanda æque firmiter obligamur, sive præceptæ sint actiones propter earundem in se bonitatem, sive bonæ sint propter Dei voluntatem.

§. IV.

Propter materiæ in §. antecedente cognationem hoc loco non erit reticenda quæstio, non minori animorum motu agitata: *an scilicet dentur actiones indifferentes*, hoc est tales, quæ nec bonæ nec malæ sunt? Quam quidem alii negant, alii autem affirmant. Hi sunt, qui moralitatem actionum humanarum tantummodo ex præscripto legum metiuntur, & quum multæ sint actiones humanæ, quas lex naturalis neque præcipiat neque prohibeat, concludunt, has esse indifferentes, siquidem lex permissiva, proprie loquendo, non sit lex quædam. Has itaque actiones nec morales esse, posse tamen ad has referri, habita circumstantiarum, quæ tamen ad essentiam actionum præcise non pertinent, ratione vel per se patet. Qui autem

exi-

existentiam actionum indifferentium impugnant, in hunc ferme modum calculos suos subducunt: actiones omnes humanæ finem, ad quem tendunt, habent, qui quidem cum perfectione hominis vel consentit vel etiam eidem repugnat, si prius, actio est bona, si posterius mala; adeoque quum nullum heic sit medium, neque indifferentismo actionum quidam relinquatur locus. Sed fallunt & falluntur, qui hoc modo ratiocinantur; quum enim præter casus modo memoratos detur adhuc tertius, argumentatio in hunc tenorem erit instituenda: actio aliqua aut perfectionem hominis promovet, aut eidem repugnat, aut neutrum facit. Nos itaque priorem illam fovemus sententiam, quamvis simul nihil absurdi a posteriori fluere videamus; nam falsa est & innocua. Quid in Jurisprudencia Naturali perdidimus aut lucrati sumus quamcunque amplectemur sententiam? Nihil omnino. Qui igitur rebus curiosis magis, quam utilibus delectatur, is magni hanc faciat controversiam, quæ litibus magis fovendis, quam virtutum culturæ inservit.

S. D. G.

